

Fəzail İsmayıl Böyükkişi

(əvvəli ötən sayımızda)

Qardaşıma böyük məhəbbətin olduğunu anladım. İşin gerisinə Allah kərimdir.

Bundan sonra Balabacı Çiçəklə birlikdə onlara gəlir. Çiçəyin anası Dürriyə xanımınla tanış olur, evdəki səliqə-səhmana göz yetirir. Bir sözlə, Çiçək də Dürriyə xanımın da evdəki səliqə səhman da xoşuna gəlir.

Sonra Dürriyə xanımdan həyat yoldaşının da necə adam olduğunu soruşur. Dürriyə xanım da yoldaşının mühəndis olduğunu tikintidə işlədiyini, xasiyyətdən şikayəti olmadığını deyir. Balabacı Dürriyə xanıma da Çiçəyin sevdiyi oğlanın bacısı olduğunu, qızını bəyəndiyini, evə gəlməkdə də əsas məqsədinin onların ailəsi ilə yaxından tanış olmaq istədiyini, onların tərəfində olduğunu, xoş mərəmlə gəldiyini dedi... Sonra da ciyəri yandıqını, onlarla birlikdə söhbətlərini çay içə-içə davam etdirmək fikrində olduğunu söylədi. Çay süfrəsində Balabacı Dürriyə xanıma necə çətin günlər keçirdiyini, atasının otuz yeddinci ildə güllələnməsini, anasının xeyirxah insanların köməyi ilə onları ərsəyə çatdırdığını, sonra kiçik yaşlarından gedib işlədiyini, xəstə anasına baxdığını, qardaşını oxutdurduğunu, qardaşının sonuncu kursda siyasi məsələ üstündə tutulduğunu, anasının buna dözməyərək dünyasını dəyişdiyini, vahimələr içərisində tək-tənha yaşadığını, həsrətdən, intizardan gecələr qovrula-qovrula qaldığını, xalq düşməninin qızı olduğuna görə ailə qura bilmədiyini, bütün ümidini, pənahnı birəcə qardaşına bağladığını, öz xoşbəxtliyini onun xoşbəxtliyində gördüyünü danışır. Sonra çaydan bir-iki qurtum alıb durur. Dürriyə xanıma deyir ki, xorəyimiz də var, gətirim, birlikdə yeyək. Bacı razılıq edir ki, ac deyiləm. Birdə yolum düşər, yenə gələrəm, salamət qalın. O, gəndə Çiçəyə ümid verici təsəllisini də əsirgəmir.

- Bax, belə zərif Çiçəyimiz. Toxtaqlı ol, təkrar deyirəm, mən sənə tərəfindəyəm. Amma sən gərək özünü ağır aparasan. Ağıla-sitqalarını qoy kənara, özünü qardaşıma təmkinli göstər.

Ev sahibəsi də onun sözlərini təsdiqlədi.

- *Elədir, bala, elədir. Bunu biz də dönə-dönə demişik. Nəki var danlamışıq. Öyüd-nəsiyyət vermışıq, amma nə faydası? Əsəbləri pozulub, yatağa düşdü, yox yerdən bizi də saldı dərdə.*

Balabacı Dürriyə xanıma belə cavab verir. - Eşqin gücündəndir, Dürriyə xala, qınamıram onu. Məhəbbət çox ağılları başdan alır. Leyli və Məcnun əfsanəsi yox yerdən yaradılmayıb ki. Bizim Çiçək balamız da bu günümüzün Leylisidir. Dastandakına bənzəməsin, xoşbəxt gələcəyi olar. İnşallah - deyib, şad-xurrəm ayrıldılar.

Bacı evə şən ovqatla qayıtsa da qardaşına üre-yindəkiləri demədi. Dilucu dilləndi:

- Sənə zəhləni tökən qızı gedib tapıb, ağılına başına yığdım.

Qardaşı ona səmimi təşəkkürünü bildirərək dedi ki, mənim qayğımı anamdan da artıq çəkib-sən. Səni anamın torpağı sanı yaşayasan. Balabacı da doluxsunaraq:

- Səni Allahımız qorusun, ömrün uzun olsun ay qardaş.

Əziz Əzimli bacısının bu cəfakəşliyinə öz heyretini belə söylədi:

- Ay bacı, vallah özümü sənənin yanında şirin salmaq üçün demirəm, həqiqi sözümdür, sənəni tək

gündə bir yolunu Çiçəkgilə saldı. Aradakı mehribanlığı artırdı. Axır vaxtlarsa bu get-gəli çoxaltdı. Evdə daha çox darıxmağa başladı... Az qala hər gün Dürriyə xalasının yanına getməyə başladı. Hər dəfə də gülər üzle, xoş rəftarla qarşılandı, münasibətləri daha da səmimiləşdi. Bacısının gündüzlər evdə az-az tapılması Əzizi narahat etdiyindən bir axşam işdən qayıdanda ondan soruşdu ki, son vaxtlar zəng edirəm, cavab vermirsən. Harda olursan? Bacısı cavab verir ki, Dürriyə xalagildə. Əziz dillənir ki, kimdir o Dürriyə xala, bizim ki, belə qohumumuz yoxdur? Balabacı gülümsüyərək deyir ki, vaxt gələndə tanıyarsan, çox istədim ki, belə qohumumuz olsun, Əziz düşündü ki,

nims olsun. Özüm qaytarıb gətirəcəm...

Dürriyə xala etirazını bildirməyərək Balabacıya belə deyir ki, sənə etibarım böyükdür. Gecəni evində saxlasan da narahat olmaram. Bilirəm sənənin canın Çiçək balama məndən çox yanır. Beləliklə, Balabacı axşam tərəfi Əziz evə gələndə qızın qoluna girib onu evlərinə gətirir. Həmin gün Əziz evə tez gəldiyindən adətli üzrə hamama keçib əl-üzünü yuyub mətbəxə keçəndə gözü Çiçəyə sataşır, əv-

qardaşını sakitliklə qınayır:

- Heç özünə yaraşan hərəkət eləmədin. Sənənin yerinə utanıb bir köynəkət tökdüm, ayıb olsun!

Bacı qardaşıyla açıq-aydın danışmağın vaxtı çatdığını düşünərək:

- *Dedim ki, bil və əgah ol, Çiçəyi bura gətirməkdə məqsədim sənənin bağlı gözlərini açmaqdır. Başın elmi işlərə elə qarışıb ki, hər şeyi unudubsan. Bu gün -sabah otuz beş yaşın tamam olacaq. Nə vaxtacan subay-salax gəzəcəksən? Tay-tuşların*

Bu il 95 yaşını tamam olmuş Vidadi Babanlının "Sabaha ismaric" romanı haqqında təəssüratların

Ədəbi, ədəbi sənət incisi...

bacı yer üzündə yoxdur, varsa da tək-tükdür. Sənə çox əziyyətlər verməmişəm. Heç bilmirəm borcundan necə çıxacam.

Bacı, qardaşından xalvat Çiçəkgilə gedib yol ağırtıldığını nəzərə alaraq ehyamla dedi:

- *Borcumdan o vaxt çıxacaqsan ki, məsləhətimi eşidəcəksən. Ana əvəzi bacı kimi sözümlə qulaq asacaqsan. Arzumun gözümə qoymayacağısan.*

Əziz bacısının bu ehyamına əmin-ərzanlıqla belə cavab verir ki, mən heç vaxt sənənin arzunu gözündə qoymaram, var qüvvəmlə bacardığım qədər arzunu həyata keçirməyə çalışacağam.

Bacı başını tərpedib qardaşına razılığını bildirdi. Araya başqa söhbət salıb, məqsədini qardaşına çatdırmağın məqamını gözlədi, narahatlıq doğuran bu məsələ haqqında söhbət açmağa bir müddət qayıtmadı. Amma yenə də həftə də bir, on

bu söhbət yenə də onun evlənmək məsələsi ilə bağlı olacaq, yenə də qanı qaralacaq, odur ki susub iş otağına keçdi. Balabacının tez-tez onlara gedib-gəlməsi Çiçəyin görkəmini xeyli dəyişdirmişdi. O daha sığın, boynu bükük, yazıq hal qıza bənzəmirdi, günü-gündən əhvalı yaxşılaşmış, bət-bənizi özünə gəlmişdi. Qız indi Balabacının gözüne daha qəşəng, daha yaraşlıq görünürdü. Bir axşam Dürriyə xalagildə könül açan söhbətdən, deyib-gülməkdən, xoş ovqatdan sonra gözəlləşmiş Çiçəyi qardaşına göstərmək qərarına gəldi. Bu xeyirxah məqsədi üçün Dürriyə xalaya yalan danışmalı oldu:

- Bu axşam evdə tək olacam, Dürriyə xala. Qardaşım evə gec gələcək. Dostlarıyla qonaqlığa gedəcəm. Evdə tək qalıb darıxıram. Olarmı Çiçək qızımızı aparım, üç-dörd saatlığa, həya-

vələ gördüyünə mat qalır, sonra hirs beyninə vurur. Bacısına tərəf qəzəblə çimxırır ki, bu yaramaz qızı bura kim gətirib. Bacısı təmkinlə deyir ki, özü gəlməyib, mən gətirmişəm. Əziz daha da qəzəblənir ki, tez apar onu burdan. Çörəyimi zəhərə döndərməsin. Əziz hirsle qıza təpinir ki, tez ol burdan get, gözümlə sənəni görməsin. Əziz incik nəzərlərlə bacısına baxaraq deyir ki, sənəni başa düşə bilmirəm, niyə bu zəhləm getmiş qızı belə müdafiə edirsən, tərəfini saxlayırsan? Məqsədin nədir? Universitetdə mənim abırımı tökməyi bəs eləmir, evimə də ayaq açır? Belə də həyasızlıq olmaz axı?

Bacı təmkinini pozmadan cavab verir ki, o çox abırılı-həyalı qızıdır. Bu neçə müddətdə ona hər cəhətdən bələd olmuşam, evdə işim çox idi, xahiş edib gətirdim ki, mənə kömək eləsin.

Əzizin Çiçəyə qarşı bu kobudluğunu görüb bacı ona ərklə acıqlanır ki, özün də müəllimsən, danışığına fikir ver, təhqiqərə keçmə. Özüm aparıb evlərinə yola salacam. Sənəni gözləyirdim ki, xörək-çörəyini verib yola düşələk.

Bacı titrəyə-titrəyə ayağa duran Çiçəyin qoluna girib deyir ki, gedək qızım, kefini pozma, müəlliminin halı özündə deyil. Bacı qayıdıb evə gələndə qardaşının yeməyə əl vurmadiğini görüb yarımqı qalan söhbəti təzələyərək

çoxdan ev-eşik, ailə sahibidirlər.

Əziz mızıldana-mızıldana dilləndi ki, mən sənə dönə-dönə demişəm, elmi işləri başa çatdırmağınca o məsələyə vaxt itiməyəcəm. Odur ki, xahiş edirəm bu məsələyə hələlik qayıtmayaq.

Balabacı inadla başını bulayaraq qardaşına deyir:

- Yox, Əziz, bəhanələrini qurtar. Mənim dözümlüm tükənib daha.

Sənənin nahaq yerə bəyənmədiyini o qız da, onun ata-anası da mənim könlümə çox yatıb. Üç aydan artıqdır ki, onlara gedib qəlirəm. Ailəni hər cəhətdən xoşlamışam. Bizə çox uyğun adamlardır. Qızın özü isə ağıllı-kamallıdır. Sənə vurğundur, dərdindən ölü. Yar-yaraşığı da yerindədir. Onun sənə ömürlük sədaqətli olacağına, yaxşı mehriban həyat sürəcəyinə inanıram. Beləsi bir də ələ düşməyəcək. Özünə qalsa, Allah bilir, gedib hansı üstü bəzək, altı təzək bir qıza rast gələcəksən. Mənə həqiqi bacı gözümdə görürsənsə daşı ətəyindən tök, məsləhətimi eşit. (Böyük yazığımız, qüdrətli qələm sahibi, söz xiridarı Vidadi Babanlı bədi qəhrəmanı Balabacının dilindən bu sözləri oxuyanda yaşadığımız olduqca ağır və məşəqqətli zamanədə belə bacıların tükənməkdə olduğuna acıdığımızdan qəhər mənə boğdu və qeyri-ixtiyarı olaraq qədim zamanlarda yaşayan bir bacımızın qardaşına dediyi bir bayatının son iki mısrasını xatırladım:

...Ölsə bacılar ölsün,
Heç deməsin - vay qardaş...
...Və hanı Balabacı kimi bacı? Hanı Əziz Əzimli kimi qardaş?

Baxdıqca haqsızlıqlara, Gözlərim oynadı yerindən, Gözlərimə qan gəldi. Aman Allah, aman, İnsanlığa qiymə nolar. Nə imansız, Nə amansız zaman gəldi (deyə düşündüm).

Bacısının bu haqq sözlərini duymayan Əziz Əzimli acı-acı qülümsəyərək bacısına belə cavab verir:

- *Nifrətin məhəbbətə çevilməsi mümkünsüz şeydir.*

Başı elmə qarışan, həyatdan bixəbər olan qardaşının belə ədalətsiz danışması, sərəmələməsi, gözü qan-yaşlı Balabacını belə kükrədir:

- *Eh, kül mənim başıma. Elədiyim yaxşılıq yamanlıq kimi başa düşülür. Nə deyəsən belə qədirdilməz qardaş.*

(ardı gələn sayımızda)

